

KUUMA-SEUDUN LAUSUNTO ALUEELLISEN JUNALIIKENTEN JÄRJESTÄMISEN PILOTTIHANKKEESTA SEKÄ OSTO- JA VELVOITELIIKENTEN KEHITTÄMISESTÄ 2020 - 2022

Liikenne- ja viestintäministeriön lausuntopyyntö 1620/08/2018

Liikenne- ja viestintäministeriö on 11.9.2018 pyytänyt KUUMA-seudulta näkemyksiä osto- ja velvoiteliikenteen tulevan kauden 2020 - 2022 suunnittelua varten. Lisäksi LVM on pyytänyt ilmoittamaan kiinnostuksesta osallistua alueelliseen pilottiyhteistyöhön seuraavan kauden ostoliikennesopimuksen ja velvoitepäätöksen valmistelussa sekä toteutuksessa. Uuden ostoliikennesopimuksen ja velvoitepäätöksen valmistelu on tarkoitus toteuttaa siten, että kuntien ja alueiden tarpeet voidaan ottaa aiempaa paremmin huomioon. Lausunto osto- ja velvoiteliikenteen kehittämistä sekä ilmoitus halukkuudesta osallistua pilottihankkeeseen on pyydetty toimittamaan liikenne- ja viestintäministeriön kirjaamoon (kirjaamo@lvm.fi) tiistaihin 23.10.2018 klo 16.15 mennessä.

Osto- ja velvoiteliikenne

Rautateiden henkilöliikennepalvelut avataan kilpailulle vaiheittain. Etelä-Suomen taajamajunaliikenne kilpailutetaan ensimmäisenä ja kilpailutetun liikenteen on tarkoitus alkaa kesäkuussa 2022. Kilpailun avaamisen tavoitteina ovat muuan muassa rautateiden henkilöliikennepalveluiden tarjonnan lisääminen, palvelujen tuotannon tehostaminen ja junamatkustamisen houkuttelevuuden lisääminen yksityisautoiluun nähden. Kilpailun avaaminen vaikuttaa merkittävästi osto- ja velvoiteliikenteen sopimuskokonaisuuteen. Hallitus on esittänyt, että maakuntaudistuksen yhteydessä maakunnille annettaisiin toimivalta oman alueensa junaliikenteeseen, jolloin liikenne järjestettäisiin niiden omien tarpeiden pohjalta. Nykyinen LVM:n ja VR-Yhtymä Oy:n välinen ostoliikennesopimus ja LVM:n päätös VR:lle asetetusta julkisen palvelun velvoitteen alaisesta liikenteestä ovat voimassa vuoden 2019 loppuun.

KUUMA-seudun asukkaiden työ-, opiskelu-, asiointi- ja vapaa-ajan matkoista merkittävä osa suuntautuu pääkaupunkiseudulle. Varsinkin radanvarsikuntien osalta raideliikenteellä on näillä matkoilla erittäin suuri merkitys. Pääkaupunkiseudulle suuntautuvan pendelöinnin rinnalla myös KUUMA-kuntiin suuntautuva työmatkaliikenne ja KUUMA-keskusten välinen henkilöliikenne ovat tärkeässä roolissa. Toimivat junayhteydet ovat tärkeä osa seudun asukkaiden matkaketjuja ja samalla myös elinkeinoelämän kilpailukykyä. Raideliikenteellä on myös huomattava rooli liikennejärjestelmässä kestävästi liikkumisen edistämisen ja koko Helsingin seudun voimakkaan kasvun näkökulmasta. Raideliikenteellä on positiivisia vaikutuksia myös ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamisessa. Helsingin seudulle laadittavan maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitelman (MAL 2019) lähtökohdaksi on, että vuonna 2050 seudulla asuu noin kaksi miljoonaa asukasta ja työpaikkoja runsas miljoona. Seudun kasvu painottuu voimakkaasti ratakäytävien vyöhykkeille, mikä osaltaan korostaa raideliikenteen roolia liikennejärjestelmän runkona ja asettaa samalla myös vaatimuksia raideliikenteen palvelutasolle.

Helsingin seudun tulee olla hyvin saavutettavissa niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Tässä osto- ja velvoiteliikenteellä on tärkeä merkitys. Vuorotarjontaa ja aikatauluja suunniteltaessa tai näihin liittyviä muutoksia pohdittaessa vuorovaikutus kuntien kanssa on keskeisessä roolissa. Osto- ja velvoiteliikenteen integrointi muuhun joukkoliikennetarjontaan tukee kestävästi liikkumisen edistämistä ja toimivien matkaketjujen toteutumista.

KUUMA-seutu pitää tärkeänä, että osto- ja velvoiteliikenteen palvelutasoa kehitetään ja kuntalaisten mahdollisuudet käyttää junaa päivittäisillä työ-, opiskelu-, asiointi- ja vapaa-ajan matkoillaan turvataan pitkäjännitteisesti. Osto- ja velvoiteliikenne sekä tähän linkittyvä liityntäpysäköinti vähentävät tieverkon ruuhkautumista Helsingin seudulla ja vähentävät samalla myös liikenteen ympäristökuormitusta. Raidekäytävien varrella on hyvät edellytykset liityntäliikenteen ja -pysäköinnin kehittämiseksi.

Helsingin seudun ratakäytävien yhdyskuntarakenteen tiivistymisen ja kasvun myötä pääradan osto- ja velvoiteliikenteen tarjontaan tulisi lisätä kolmas junapari tuntia kohti radan kapasiteetin noston ensimmäisen vaiheen valmistuttua. Oikoradan liikenteeseen tulisi puolestaan lisätä toinen junapari tuntia kohti ainakin aamu- ja iltapäivien ruuhkatuntien ajaksi.

Pää- ja oikoradan osto- ja velvoiteliikenteeseen tulisi lisätä myös muutamia yöajan junavuoroja. Helsingin seudulla sijaitsee paljon ympärivuorokautisesti toimivia työpaikkakeskittymiä, kuten esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasema, sairaalat ja logistiikkakeskukset. Yöajan junatarjonta mahdollistaisi osaltaan vuorotyötä tekevien siirtymisen julkisen liikenteen käyttäjiksi oman auton sijaan. Myös viikonloppuisin junatarjontaa tulisi olla enemmän, sillä tämä mahdollistaisi asiointi- ja vapaa-ajan liikkumisen painopisteen siirtämisen omasta autosta raideliikenteeseen.

Vuorotarjonnan lisäksi tulisi kiinnittää huomiota myös junakaluston matkustajakapasiteetin riittävyteen. Esimerkiksi Helsingin suuntaan liikennöivät aamujunat kuormittuvat jo varsin varhaisessa vaiheessa. Raide liikenteen houkuttelevuuden ja matkustusmukavuuden lisäämiseksi olisi tärkeää, että jokaiselle matkustajalle saataisiin turvattua istumapaikka koko matkan ajaksi tarvittaessa junayksiköitä lisäämällä.

Pilottiyhteistyö

Pilottiyhteistyössä tarkoituksena on selvittää käytännön tasolla, millaisia vaikutuksia alueiden omista lähtökohdista suunnitellulla aikataulurakenteella on kustannuksiin ja matkustusmääriin. Esimerkiksi kunnat ja maakuntien liitot voisivat muodostaa yhteenliittymiä ja hakea mukaan pilottiin. Tavoitteena on yhteisesti valittujen alueiden sekä LVM:n kesken laatia suunnitelmat alueellisen liikenteen pilottihankkeiksi, joissa liikennöintiä pyritään kehittämään nykyisestä. Pilottihankkeen kautta pyritään löytämään liikennöintikokonaisuuksia, joita voitaisiin liikennöidä myös pitkällä aikavälillä. Pilotilla pyritään myös kehittämään toimintatapoja, joiden pohjalta mahdollista toimivallan siirtoa maakunnille lähdetäisiin toteuttamaan. Pilotti kesäisi ostoliikennesopimuksen voimassaoloajan, alustavasti noin 2,5 vuotta.

LVM valitsee pilottikohteet harkintansa mukaan saapuneiden hakemusten perusteella. Pilottikohteiden valinnassa kiinnitetään huomiota muun muassa paikalliseen ja alueelliseen valmiuteen sitoutua liikenteen kehittämiseen sekä rahallisesti että henkilöstöressurssien kautta pilotin suunnitteluvaiheessa 10/2018 - 2/2019 ja liikennöintivaiheessa 12/2019 - 6/2022.

KUUMA-seutu ei osallistu seutuna alueelliseen junaliikenteen pilottihankkeeseen.